

УДК 342.1

Донченко О. І., к. юрид. н., доцент,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (м. Одеса, Україна)
donchenkolena@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ З ІСТОРІЇ ВЧЕНЬ ПРО ДЕРЖАВУ ТА ПРАВО

Анотація. В цьому дослідженні доведено, що на практичних заняттях з навчальної дисципліни «Історія вчень про державу та право», доцільно використовувати інтерактивні технології навчання, зокрема це діалогічно-дискусійні технології, до яких належить діалог, бесіда, диспут та дискусія. Зазначено, що корисною і цікавою є навчальна платформа Kahoot, додаток Google Forms, які дозволяють провести періодичний контроль рівня знань та перевірку засвоєння вивченого матеріалу. Зауважено, що можливим є використання елементів неформальної освіти на освітніх платформах OpenLearn та ВУМ ONLINE, а також цифровий підручник на ресурсі SK12-Foundation, зокрема FlexBooks 2,0.

Ключові слова: інтерактивні технології навчання, освітні ресурси.

Abstract. This study demonstrates the effectiveness of using interactive learning technologies in practical classes for the course “History of Teachings about the State and Law”. Particular attention is given to dialogic and discussion-based methods such as dialogue, conversation, debate, and discussion. The use of educational tools like the Kahoot platform and Google Forms is highlighted as both engaging and effective for regularly assessing students’ knowledge and understanding of the material. It is noted that it is possible to use elements of non-formal education on OpenLearn and VUM ONLINE educational platforms, as well as a digital textbook on the SK12-Foundation resource, in particular FlexBooks 2.0.

Key words: interactive learning technologies, educational resources.

В системі юридичних наук «Історія вчень про державу та право» відноситься до групи теоретико-історичних дисциплін та спрямована на оволодіння здобувачами системою теоретичних знань про державу і право в їх історичній еволюції, розуміння суті політико-правових теорій з метою подальшого використання для об’єктивного аналізу сучасних державно-правових інститутів. Це вибіркова навчальна дисципліна, яка вивчається протягом другого семестру на другому курсі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право», тому вдалий вибір сучасних методів

викладання, залучення цікавих інноваційних технологій та ресурсів, різних видів інтерактивних технологій сприятиме кращому оволодінню складним масивом інформації, а також тому, як швидко буде досягнута мета в процесі навчання.

Специфіка навчальної дисципліни «Історія вчень про державу та право», характер навчального матеріалу, обсяг годин та кількісний склад групи дозволяють використовувати на практичному занятті інтерактивні технології навчання, які сприятимуть «трансформації навчального процесу у співнавчання, взаємонавчання, де студент і викладач рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання» [1, с. 8], зокрема це діалогічно-дискусійні технології, до яких відноситься діалог, бесіда, диспут та дискусія.

Завдяки діалогічному спілкуванню здобувачі скеровуються на самостійний пошук власного розуміння обговорюваної політико-правової теорії певного автора або сутності державницької концепції певного автора через «залучення до виконання розумових і практичних дій та повідомлення необхідних орієнтирів у формі інформаційних суджень» [1, с. 28]. Висловлюючи свою думку, здобувач отримує можливість реалізувати свою індивідуальну позицію, навчається з повагою ставитися до думки іншого, за необхідності корегую власну позицію, а це мотивує його до більш якісної підготовки до практичного заняття, тобто ґрунтовного ознайомлення з рекомендованою навчальною і науковою літературою.

Бесіду можливо реалізувати за допомогою коротких запитань-відповідей, зокрема корисною є платформа Kahoot, яка є зручним варіантом для підключення та залучення здобувачів до опитування на практичному занятті як онлайн, так і в аудиторії. На екрані розміщено світлину певного представника політико-правової думки і запропоновано варіанти відповідей – або обрати прізвище цієї особи, або обрати назву концепції чи теорії, автором якої є ця особа, або історичний період творчості даного автора тощо. Бесіду можна проводити як в кінці кожного заняття, так і після вивчення певної теми з метою узагальнення і систематизації знань, аби у здобувачів не було плутанини з прізвищами, хронологією тощо.

Диспут можливо використовувати після кожного змістового модуля, коли здобувачі опанували певний матеріал. Це спільне обговорення заздалегідь підготовленого певного проблемного питання, цивілізоване сперечання навколо нього, яке передбачає вільність думок, щирість висловлювань та спільне бажання відшукати істину. Так, після вивчення першого змістового модуля «Виникнення і розвиток поглядів на державу і право у країнах Стародавнього сходу, Античності та Середньовіччя» можливо винести на диспут такі питання: а) співвідношення влади церковної та світської у політико-правових вченнях вказаних періодів; б) визначення права і закону у політико-правових вченнях

вказаних періодів. Кожен бажаючий висловлює власне розуміння проблемного питання, здійснює порівняння визначень та тлумачення певної державно-правової категорії в означених хронологічних рамках, але обов'язково аргументує свою позицію, надає приклади, факти тощо.

Отже, погоджуємося, що «використання інтерактивних технологій навчання уможлиблює створення таких умов, за яких виникає глибока внутрішня, а не зовнішня мотивація (оцінка, реакція батьків, викладача) та мотивації спільної діяльності на основі співпраці, співтворчості» [2].

Періодичний контроль проводиться після кожного змістового модуля у формі тестування через зручний додаток Google Forms, що дозволяє підтвердити рівень знань та засвоєння вивченого матеріалу, і також це можливо як онлайн, так і в аудиторії.

Враховуючи специфіку навчальної дисципліни «Історії вчень про державу та право», зокрема зв'язок з історичною наукою, філософією, політологією, можливим є використання елементів неформальної освіти для формування загальних компетентностей здобувачів, зокрема розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій. Цікавою є освітня платформа OpenLearn, яка пропонує безкоштовний курс «Справедливість – право та ідея» [3], який надає можливість розширити свої навички, знання та розуміння правових принципів.

Не менш цікавим є курс «Політичні ідеології: як розбиратись в політичних течіях» на платформі ВУМ ONLINE – це освітня ініціатива, яка поширює ідеї і сприяє розвитку громадянського суспільства в Україні [4]. Цей курс допоможе краще зрозуміти закономірності розвитку політико-правових ідей, феномен ідеології, а також які ідеології нам принесла сучасна доба і яку кризу переживають сьогодні політичні ідеології.

Дані опції щодо неформальної освіти дозволяють здобувачам подивитися на певну державницьку концепцію або правову теорію в іншій інтерпретації, що сприяє формуванню критичного мислення, а також відкривають можливості для саморозвитку та самореалізації.

З огляду на наявність вимоги щодо самостійної підготовки, а також відведення на це певної частини тем та годин, можливим є представлення здобувачами на практичному занятті результатів своєї самостійної роботи – це презентації, слайди, фото, відео за допомогою PowerPoint, Google Slides, Canva, Keynote, Prezi, Piktochart, SlideDog, Mentimeter та багатьох інших ресурсів. Важливим є керівництво самостійною роботою здобувача з боку викладача, яке полягає у тому, аби здобувачу було чітко зрозумілими: тема доповіді, поставлені задачі, вимоги до літератури, а безпосередньо зміст презентації не був

перевантажений зайвими слайдами з текстовим матеріалом або навпаки малюнками тощо. Для успішного виконання здобувачами такої роботи «пріоритетності набуває використання у процесі керівництва означеним видом діяльності нових ефективних способів, зокрема, інноваційних технологій» [5, с. 51].

На сьогоднішній день важливим є питання щодо користування електронними підручниками (e-book), які можуть бути завантаженими з Інтернету або придбані в онлайн-магазині, онлайн-бібліотеці, що значно підвищує доступ до інформації та полегшує підготовку до практичних занять. Серед доступних ресурсів звертаємо увагу на E-bookua, JavaLibre, Читиво, «Ізборник» тощо.

При підготовці до практичних занять з «Історії вчень про державу та право» корисним буде альтернативний ресурс CK12-Foundation, який має безліч безкоштовних інструментів та ресурсів, зокрема FlexBooks 2,0 – це цифрові підручники, в яких стисло, доступно, просто і оригінально подається інформація по всім історичним періодам з посиланням на авторів, наведенням цитат, порівнянням різних політико-правових ідей, поясненням суті певної теорії. З огляду на предмет «Історії вчень про державу та право» необхідно зайти в розділ «Соціальні науки», потім «Філософія» автора доктора Томаса Гамбоа. В цьому розділі обираємо пункт 9 «Соціальна та політична філософія», зокрема цікавою є інформація в підпункті 9.2. Лібералізм та консерватизм та 9.3. Вступ до політичної філософії [6]. Даний ресурс також дозволяє швидко отримати короткі відповіді на певні питання доступною мовою.

Всі зазначені ресурси з посиланнями, а також Робочою програмою, Методичними рекомендаціями містяться у Classroom, що дозволяє здобувачам заздалегідь бачити план роботи, обрати один-два підручника із запропонованих для підготовки до практичних занять, знайти наукові статті з різних тем курсу, завчасно виконати та надіслати свої самостійні роботи на перевірку, спостерігати за результатами оцінювання тощо.

Таким чином, при проведенні практичних занять з «Історії вчень про державу та право» доцільно використовувати інтерактивні технології навчання, зокрема діалогічно-дискусійні технології навчання, до яких відноситься діалог, бесіда, диспут та дискусія. Вони проводяться в усній формі, а бесіду можливо реалізувати на платформі Kahoot.

Для формування загальних компетентностей здобувачів можливим є використання елементів неформальної освіти, зокрема освітніх платформ OpenLearn та ВУМ ONLINE. Періодичний контроль після кожного змістового модуля доцільно провести у формі тестування через Google Forms, а при

підготовці до презентації здобувачі можуть самостійно обирають будь-яку із запропонованих платформ.

Щодо літератури слід зазначити, що здобувачі не обмежені переліком рекомендованих джерел, зазначених в Робочій програмі та цілком корисним є використання цифрових підручників, зокрема ресурсу FlexBooks 2,0.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Н.П. Волкова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0053312.pdf>
2. Інноваційні технології навчання: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В. К. : НТУ, 2017. 172 с. URL: <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com/2019/01/18/itn/>
3. OpenLearn. Безкоштовний курс «Справедливість – право та ідея» URL: <https://www.open.edu/openlearn/society-politics-law/law/equity-law-and-idea/content-section-0?active-tab=content-tab>
4. ВУМ ONLINE. Курс «Політичні ідеології: як розбиратись в політичних течіях». URL: <https://vumonline.ua/course/political-ideologies/>
5. Дудчак Г.І. Педагогічне керівництво самостійною роботою студентів шляхом використання інноваційних технологій. *Наука і освіта*. №9. 2015. С. 50-54. URL: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2015/12.pdf>
6. FlexBooks CK12. URL: <https://flexbooks.ck12.org/user:8465b489d911/cbook/episd-philosophy/r1/>